

Горобець Руслана Игоревна, аспірантка кафедри українського мовного Винницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, асистент кафедри українського мовного (Україна).

Horobets Ruslana, post-graduate student of the Ukrainian Language Department, Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia (Ukraine).

Стаття надійшла: 02.11.2018

Статтю прийнято до друку: 09.11.2018

УДК 811.161.2'367

РЕАЛІЗАЦІЯ ПИТАЛЬНИХ РЕЧЕНЬ У МОВЛЕННЄВОМУ ПРОСТОРІ ВАСИЛЯ СТУСА

І. Домрачева

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Україна, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21

e-mail: i.domracheva@donnu.edu.ua

У статті розглянуто особливості питальних конструкцій у листах та поезії Василя Семеновича Стуса; схарактеризовано функціонування відкритих та закритих питань; виявлено допоміжні чинники актуалізації риторичних питальних речень; з'ясовано позалінгвальні чинники типових питальних реалізацій Стусового слова.

Ключові слова: питання, питальна конструкція, риторичне питання, відкрите питання, закрите питання, позалінгвальний чинник, лист.

РЕАЛИЗАЦИЯ ВОПРОСИТЕЛЬНЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЙ В РЕЧЕВОМ ПРОСТРАНСТВЕ ВАСИЛИЯ СТУСА

И. Домрачева

Донецкий национальный университет имени Василия Стуса

Украина, г. Винница, ул. 600-летия, 21

e-mail: i.domracheva@donnu.edu.ua

В статье рассмотрены особенности вопросительных конструкций в письмах и поэзии Василия Семеновича Стуса; охарактеризовано функционирование открытых и закрытых вопросов; выявлены вспомогательные критерии актуализации риторических вопросительных предложений; выяснены экстралингвальные факторы типичных вопросительных реализаций Стусового слова.

Ключевые слова: вопрос, вопросительная конструкция, риторический вопрос, открытый вопрос, закрытый вопрос, экстралингвальный фактор, письмо.

THE IMPLEMENTATION OF INTERROGATIVE SENTENCES IN THE SPEECH SPACE OF VASYL STUS

I. Domracheva

Vasyl' Stus Donetsk National University
21, 600-richchia St., Vinnytsia, Ukraine
e-mail: i.domracheva@donnu.edu.ua

Introduction. *The syntax of the questioning structure of Vasyl Stus is complex, inconsistent, which depends on the intentions of the speaker, the poet himself. Therefore, today it is particularly relevant to research how the question of the poet, the fighter for the will of the Ukrainians, harmonizes with the environment, how it struggles with injustice, as it is implemented through the dialogue with the son, wife, relatives and friends.*

Analysis of recent research and publications. *According to A. O. Tomysiak, the modern scientific linguistic paradigm forms various aspects, in particular, cognitive, communicative, pragmatic and others. In this perspective, language phenomena are considered in close interaction with a person's thinking, speech activity and feelings. It is the category of emotivity that reflects and illustrates the linguistic realization of the "psychological phenomenon" of emotional characters, and therefore it causes a certain interest among researchers.*

The purpose of the article is to research the functioning of interrogative sentences according to the structure and semantics in the speech of Vasyl Stus (as a fighter, as a husband, as a parent, as a friend).

Results. *The question is inextricably linked to semantics. In the opinion of A. P. Zahnitko, the interrogative structure is divided into: 1) the actual question – the sentence in which the speaker prompts the addressee to answer the question that can be used in the dialog or monologue speech; 2) affirmative question – these are sentences containing both questions and the answer to it; 3) question-denial – these are sentences in which denial is expressed in the question; 4) question-rhetorical – these are sentences in which the question does not require an answer; 5) question-inducing – these are sentences in which the motivation of the interlocutor is traced.*

It should be mentioned that in communication the most unexpected are the so-called double closed questions. They are not expected to be addressed, because such form of the question offers the interlocutor the possibility to delay and subsequently become a speaker (addresser). In the poetry and letters of Vasyl Stus there are few such questions, so the artist, formulating the question, knows what he is expecting to hear: it is not primarily a delay desirable for the addressee, but clear, complete answers that are necessary to the addresser.

Conclusions. *Consequently, the questioning constructions in the speech space of Vasyl Stus are interesting, holistic structures, as they accumulate in themselves the whole inner world of the artist, help us to see the poet's wounded soul through the questions, to hear his call to action. The analyzed sentences are widespread, uncomplicated, ascending, descending and mixed.*

Prospects for the future study we see in the continuation of the analysis of the Stus' word through the prism of rhetorical question and motivation. Questions are different in structure, in character and in content, but, unambiguously, they are significant and induce reflection.

Scientific research will be conducted along the lines of the intersection of questioning and inducement, as we already see that they have many common features.

Key words: *question, question structure, rhetorical question, open question, closed question, extralinguistic factor, letter.*

Постановка проблеми. Талант письменника, трагічна доля, боротьба з тоталітарним режимом за незалежність України, відродження духовності – усе це протягом багатьох років продовжує викликати неабияке зацікавлення до поетичного та епістолярного надбання Василя Стуса.

У своїх творах та листах Василь Семенович часто використовував запитання як своєрідний місточок між адресантом та адресатом, щоб зрозуміти, підтримати, допомогти, указати, щоби просто ніби схопити ту живу нитку взаєморозуміння, взаємопідтримки чи передати її комусь. Щоб не залишитися одному, а інколи, щоб почути вголос те, що самому вже чується багато днів, головоно, ночей... Розуміють із першого погляду, першого стискання рук, із першого питання... На яке, можливо, і не завжди потрібно відповідати: *Де ти, старий металург? У тебе я дістав би потрібного терпуга і вискочив би на волю* (В. Стус, Лист до Віктора Дідківського: серпень–вересень 1959). Це – відповідь, реакція на інформацію, що часто не промовляється, а мислиться, яка живе у внутрішньому мовленні, мовленні мислення. Однак вона вкрай потрібна, оскільки консолідує учасників спілкування, проектує напрям руху спілкування, рушійною силою якого є питання, пояснює внутрішній стан митця. Синтаксис питальної конструкції Василя Стуса – складний, непостійний, що залежить від інтенції мовця, самого поета. І тому сьогодні особливо актуальним є дослідити, як функціонує питання в поета, борця за волю українського народу, як воно гармоніює з довкіллям, як бореться з несправедливістю, як зреалізовується через діалог із сином, дружиною, рідними та друзями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасну наукову лінгвістичну парадигму, як стверджує А. Томусяк, «формують різноманітні аспекти, зокрема когнітивний, комунікативний, прагматичний та інші. У цьому ракурсі мовні явища розглядають у тісній взаємодії з людиною, з її мисленнево-мовленневою діяльністю, а також з позицій того, що вона відчуває» [8]. Саме категорія емотивності відображає, ілюструє мовну реалізацію, тлумачення «психологічного феномена» емоційної людини, що, безперечно, не може не викликати певного зацікавлення в дослідників.

Сприйняття дійсності, почасти неприємної, незрозумілої, тієї, що лякає, провокує людину на відповідь, на спробу усвідомити те, що відбувається навколо неї і разом із нею, можливо, навіть заспокоїтися. Як адресат, вона намагається отримати комфортність у сприйнятті реалій. Тому, не маючи достатньої інформації, переходячи в статус адресанта, питає, щоб: 1) отримати відповідь (активна адресатність), 2) іти далі, не очікуючи відповіді (пасивна адресатність (імпліцитна)).

Мета статті – дослідити функціонування питальних речень за структурою та семантикою в мовленні Василя Стуса – як борця, як чоловіка, як батька, як друга.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання нерозривно пов'язане із модальною семантикою. Тому на разі потрібним є встановлення цієї спів'єдності, з'ясування поняття модального значення. А. Загнітко стверджує: «Модальне значення питальності являє собою вимогу підтвердження чи заперечення відповідності загального змісту питального речення зображуваній або відображуваній ним ділянці дійсності чи з'ясування якогось

істотного моменту відповідної ділянки дійсності. Як правило, питальне речення адресується співрозмовникові чи групі співрозмовників, від яких очікується відповідь, отримання певної інформації» [5, с. 110]. Зрозуміло, що питальні речення мають свою будову та певне значення. Тому логічним є послуговатися класифікацією зазначених конструкцій, запропонованою А. Загнітком, спорадично ілюструючи міркування питальними реченнями Василя Стуса. Отже, питальні конструкції поділяють на: «1) власне-питальні – це речення, у яких мовець спонукає адресата відповісти на запитання, що може вживатися в діалогічному або монологічному мовленні. Останнє визначається умовами творення мовленнєвого акту: *Хто ви, звідки і як зветесь?* (Б. Олійник); *Потреби в юридичній консультації у мене все ще великі. Кому б з добрих юристів я міг би написати, щоб порадитися?* (В. Стус, Лист до Ірини Корсунської: 4.04.1979); *Збираюся позивати в суд «Радянського письменника», що не повертає мені рукопису віршів. Цікаво, що з того буде?* (В. Стус, Лист до приятелів: 29.10.1977); 2) питально-стверджувальні – це речення, що містять і питання, і відповідь на нього: *Я вранці голос горлиці люблю?! (Л. Костенко); Може, я й справді мудрішати став?* (Б. Олійник); *Це – добрий роман! Це – відрада моєму пригніченому серцю. Хіба ні?* (В. Стус, Лист до сестри: 23.07.1979); 3) питально-заперечні – це такі речення, у яких, по суті, заперечується висловлене у самому питанні: *Хіба можна так недбало ставитися до своїх обов'язків?* (П. Загребельний); 4) питально-риторичні – це такі речення, на висловлене питання яких не вимагається відповіді: *Хто ж бо велич міряє метром?* (Я. Галан). *Як тебе не любити, Києве мій?* (Д. Луценко); *Хіба воскресне з попелу любов?* (І. Гнатюк); *Що ви ловите, телевізорні Збожеволілі антени – погорільці? Що ви ловите – запалим ротом – комини почорнілі?* (В. Стус «Безсонної ночі»); 5) питально-спонукальні – це такі речення, у яких простежується спонукання співрозмовника до певної дії: *А може, далі зі мною поїдеш?* (С. Лукач); *А може, й далі працюватимем удвох?* (В. Самійленко).

Окремо стоять речення, у яких виражаються ті чи ті емоції. Такі речення варто кваліфікувати як емоційно-питальні: *Чи десь зустріну, чи десь побачу я долю свою?* (Г. Чупринка) [5, с. 110–111]; *Чого ти ждеш? Скажи – чого ти ждеш? Кого ти виглядаєш з-перед світу? Кого ти сподіваєшся зустріти, а най і стрінеш – віри не доймеш?* (В. Стус «Чого ти ждеш?»).

Зауважимо, услід за дослідником, що питальні речення «характеризуються власною питальною інтонацією. Інтонація виступає одним із найсуттєвіших елементів творення питання. Вона може змінюватися залежно від змісту питання. Така інтонація буває трьох видів: 1) висхідна, 2) спадна, 3) висхідно-спадна» [5, с. 110]. У Василя Стуса – це різна інтонація, утім можна стверджувати, що більше траплялися питальні речення із висхідною інтонацією, наприклад: *Шепочуть спрагли губи: синочку, сину мій, за віщо тебе губить Господь усеблагий?* (В. Стус «То як тобі пенати?..»).

За твердженням авторів праці «Ораторське мистецтво», «усі запитання щодо їхньої логічної структури і ролі можна віднести до двох видів. Перший вид – це запитання, що уточнюють, або закриті запитання, які спрямовані на з'ясування істинності чи хибності висловленого в них судження» [7, с. 67–70]. В. Стус питав, бо, звертаючись до читачів, чітко бачив адресата, сприймав його як друга чи просто знайомого, впускав у свій світ, даючи можливість стати його учасником, поважаючи його і чекаючи реакції чи то в поезіях, чи листах до рідних та друзів. Прикметно, що поет у своїх листах та поетичних творах не тільки питає, очікуючи або не очікуючи відповіді. Він водночас подає певну інформацію, яка передуює питанням або ж коментує потребу в питанні згодом, напр.: *Чого стоїш, немов з*

повинною? Чого чекаєш? (В. Стус «Не жаль, що бродять мовчки привиди...»); Та й як хвалить? І як сказати – люблю? І як промовити, що люблю – тебе я?... Ні, не скажу, що небо ти моє (В. Стус «Не жаль, що бродять мовчки привиди...»); То ти з любов'ю бився? Так, з любов'ю. І правду поневажував? І так. Хоч палить тебе гріх? Не гріх, а гнів... (В. Стус «Ти все така ж...»). Відбувається постійна боротьба, пошук того, що заспокоїть, утішить, дасть сили. Інколи саме в такій словесній і внутрішній боротьбі народжується відповідь.

Крім інтонації, питання може виражатися морфологічними засобами: 1) питальними займенниками: *Що ти робиш? Хто здатен виплекати сад?*; 2) займенниковими питальними прислівниками: *Куди іду, чого шукаю? Коли, коли я знову пригорну пелюстку яблуні своєї? Де ж моя смерекова хата? Чи втрачена назавжди?* (В. Герасимчук); 3) питальними частками: *Чи я в лузі не калина була? Хіба хтось був тут? Чи кожен з вас спроможний життя віддати за свою рідну землю* (О. Турянський); 4) сполучниками: *А якщо забудеш?* [5, с. 111]; *Чи маєш ти вільний час для відпочинку, читання і вивчення англійської мови?* (В. Стус, Лист до Віктора Дідківського: 4.11.1960). Вони ведуть до створення напруженої атмосфери в бесіді, оскільки різко звучують «простір для маневру» в співбесідника. Такі питання можна застосувати відповідно до чітко визначеної мети. Ці питання спрямовують думки співбесідника в одному, установленому нами, як адресантами, напрямі, і скеровані безпосередньо на ухвалення рішення, на відповідь – так чи ні: *Так ти з любов'ю бився? Пригадуєш?* Зазначимо, що найбільш неочікуваними щодо перебігу спілкування є так звані подвійні закриті запитання, наприклад: *«Чи слід призначити нашу зустріч вже на цей тиждень, чи перенесемо її на наступний?»* [7]. Їх не чекають саме адресати, оскільки така форма питання пропонує співбесідникові й третю можливість – відтермінування, що не завжди вибирає слухач, стаючи згодом мовцем (адресантом). У поезії та листах Василя Стуса таких питань дуже мало, пропонуємо одне з них: *І де ти є? І де ти тільки є? Отут, у твоїм звільненому світу? Чи там – звістки йдеш? Чи там, звістки тобі немає більше вороття?* (В. Стус «Бредуть берези, по коліна в небі...») (бачимо, що є варіанти, з яких адресат «повинен» вибрати одне, уже як відповідь-згоду з поетом. Це свідчить про те, що митець, формулюючи запитання, знає, що очікує почути, і це насамперед не відтермінування, не варіанти, бажані для адресата, а чіткі, завершені відповіді, потрібні самому Стусові). Структура Стусових запитань – інверсійна: спочатку є обставина чи додаток, а вже потім підмет та присудок: *Але чим я (підмет) зможу віддячити (складений дієслівний присудок) Вам – навзаєм?* (В. Стус, Лист до Анни-Галі Горбач, 12.IV.77 р.); *А «Літературна Україна» поливає статтю Виноградського: і як Вам, Іване, Євгене, хліб їсться (присудок)? А їм якраз і не їсться...* (В. Стус, Лист до приятелів, 29 жовтня 1977). У листах – це вистраждана часом і ситуацією інформація про те, що миле, рідне, потрібне. У поезіях – це викарбувана характером і долею громадянська позиція, яка не потребує варіантів.

Закриті питання ми ставимо не тоді, коли нам потрібно отримати інформацію, а тільки тоді, коли хочемо пришвидшити отримання згоди чи підтвердження раніше досягнутої домовленості. Наприклад: *Дорога Валю! Ти хворієш? Хіба ж Тобі можна слабувати?* (В. Стус, Лист до дружини: 9.04.1973); синові: *А гарний маєш портфель? А пенал? А читанка – гарна? А цікаво Тобі? А за партою добре сидіти?* (В. Стус, Лист до дружини і сина: вересень 1973). Таких запитань у В. Стуса більше. Пояснюємо це тим, що листи дуже довго йшли до адресата, і це, зрозуміло, спонукало письменника акумулювати в одному

тексті-відправленні багато різних запитань, щоб у відповіді-листі прочитати бажані новини, не втратити зв'язок із світом.

Другий вид – запитання, що заповнюють прогалини знань, або відкриті запитання. Вони спрямовані на з'ясування нових властивостей і якостей предметів та явищ, які цікавлять слухачів. Граматична ознака таких запитань міститься в наявності в них запитальних слів: *хто, що, де, коли, як* і под. На ці запитання неможливо відповісти «так» чи «ні», вони потребують пояснення. Вони містять слова «що», «хто», «як», «скільки», «чому» [7]. Наприклад: *Тоді нащо літа? Навіщо спади з лиця і з досвіду? І мить навіщо скрадлива: вганяє у дитинство, неначе цвях у дошку гробову?* (В. Стус «Потоки»); *Як там працюється Марусі? Як Тані? Як Тобі, таточку, з очима?* (В. Стус, Лист до батьків: 4.03.1973); *Дорога Валю! Що з тобою?* (лист до дружини: 9.04.1973); *Напиши мені, люба, як Ти ся маєш? А як хрещений наш батько?* (В. Стус, Лист до дружини: 15.10.1973). Зауважимо, що відкриті запитання домінують у листах до знайомих, а закриті запитання є ядровими в листах до рідних, що пояснюємо специфікою ситуації спілкування. У творах В. Стуса часто трапляється таке запитання-«скріп», як «пригадуєш?», на яке поет інколи сам відповідає, беручи на себе функції й адресата. Митець шукає **свого** адресата, з яким він відповідь на всі свої запитання. Іноді ці запитання є складними, поширеними, такими, що ніби не закінчуються ніколи, після них хочеться поставити три крапки: для роздуму, для перепочинку від постійних пошуків. Поширеними такі конструкції є не тільки за допомогою питальних компонентів, але й через наявність у тексті пояснень, різних деталей: *Вганяє у дитинство, неначе цвях у дошку гробову? Та й як хвалить? І як сказати – люблю? І як промовить, що люблю – тебе я? І як між кабінетів, між антеїв Я підійду і словом прохочлюсь?* (В. Стус «Немало люблячих тебе, народе мій!»).

За допомогою такого типу запитань наш (а також поета) співбесідник може маневрувати; відбувається діалог із вкрапленнями монологу, отже, мета передачі інформації реалізується вільніше: *Чого стоїш, немов з повинною? Чого чекаєш?* (В. Стус «Не жаль, що бродять мовчки привиди...»). В. Стус ставить такі запитання, однак ми розуміємо, що вони трансформуються в його повідомленнях в умовно риторичні, оскільки за таких обставин унеможлиблюється швидка відповідь, потрібен час. Та й ми не можемо напевне стверджувати, що ця відповідь буде: *Але хто поверне руки, рухи, радощі нам? Але хто уперто вік рубатиме хаці?* (В. Стус «Костомаров у Саратові»); *Що тебе клясти, моя недоле? Не клену. Не кляв. Не проклену* (В. Стус «Присмеркові сутінки опали...») (саме тут бачимо і відповідь поета, яку мав би почути від неволі, але яку сам подає).

Знаходимо у творчості В.Стуса і короткі (прості) за будовою непоширені запитання: *Як там твої справи? Як твоє здоров'я, успіхи?* (В. Стус, Лист до Бориса Дорошенка 5.12.1959); *Де ж ти є? А де ж ти є? А де ж ти?* (з вірша власного в листі до Євгена Адельгейма: 25.08.1970); *А як звати вчительку Твою? А з ким ти сидиш за партою?* (В. Стус, Лист до дружини і сина: вересень 1973); *Як запалить тебе, багаття у чорний день? У чорну ніч?* (В. Стус «Біля гірського вогнища»); *Довгань мовчатиме, славно всміхаючись, а Ти щибетатимеш, як Олімпійка. Гаразд?* (В. Стус, Лист до Рити Довгань: 27.05.1977) – парцельовані конструкції, які виразно виділяють саме питання від загального тексту, додаючи емоційності та експресії. Відбувається це тоді, коли треба отримати чітку відповідь, нехай із часом (таких запитань багато саме в листах В. Стуса).

Зауважимо, що фігура риторичного запитання не є такою простою, як здається спершу. Хоча відповідь усім відома, але автор може ставити провокаційні запитання, тому

що в нього є на це запитання зовсім інша відповідь (усі думають так, а насправді все інакше). У такий спосіб створюється стилістичний ефект *оманливого очікування* [6, с. 149].

Окремими постають у творчості В. Стуса риторичні запитання. Навіть якщо адресат і не повинен відповідати, таке запитання змушує його стати учасником внутрішнього світу адресанта. Читач принаймні замислюється, а вже чи відповідати, чи ні – залежить від його внутрішньої мотивації та інтенції загальної розмови: *Вона залякана геть, як, зрештою, майже всі кияни (та й чи вони одні?)* (лист до Любомири Попадюк); *Чи ж ми зійдемося знову?* (В. Стус, Лист до Євгена Сверстюка: 14-31.03.1977); *Шкода мені, що ніхто про це не написав. Чи знову ж – листи не доходять?* (В. Стус, Лист до Любомири Попадюк); *Де ти, доле моя пречиста?* (В. Стус «Бідне серце»).

Риторичне запитання є «поширеним явищем у мові, воно завжди приваблювало і досі привертає увагу лінгвістів. У більшості мовознавчих праць риторичне запитання розглядають як мовний засіб, основне функціональне навантаження якого – інтенсифікація та смислова організація мовлення» [6]. І. Арнольд також аналізує такі запитання, додаючи, що «функція риторичного запитання – привернути увагу, посилити враження, підвищити емоційний тон, створити піднесеність» [2]: *А пам'ятаєш? Так багато губим за пам'яттю: колись переінакшить з нас кожного. А треба пам'ятати? А треба пам'ятати. Пам'ятай* (В. Стус «Потоки»).

Висновки дослідження. Отже, питальні конструкції в мовленнєвому просторі Василя Стуса – це цікаві, цілісні структури, які акумулюють увесь внутрішній світ митця, допомагають нам через запитання побачити зранену душу поета, почути його заклик до дій, звертають нашу увагу на проблеми, що бентежать і нас, і Василя Стуса.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо в продовженні аналізу Стусового слова крізь призму риторичного запитання та спонукання. Питання є різні і за будовою, і за характером, і за змістом, але, однозначно, вони спонукають до роздумів, не дають можливості бути байдужими, нейтральними. Наукові розвідки здійснюватимуться в руслі вияву зон перетину питальності та спонукальності, оскільки вже зараз бачимо, що вони мають багато спільних ознак.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика: навчальний посібник. Львів: Світ, 2001. 240 с.
2. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка: (Стилистика декодирования). Москва: Просвещение, 1990. 300 с.
3. Безугла Л. Р. Риторичні запитання як імпліцитні мовленнєві акти. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*, 2009. № 866. С. 77–843.
4. Браїлко Ю. Семантико-стилістичні інтерпретації християнських теонімів у поезії Василя Стуса. *Дивослово*, 2004. № 10. С. 44–48.
5. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис: монографія. Донецьк: ДонНУ, 2001. 662 с.
6. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2006. 311 с.
7. Осипова Н. П., Клімова Г. П. та ін. Ораторське мистецтво. Харків: Одиссей, 2006. 144 с.
8. Томусяк А. О. Риторичне питання як засіб експресивного синтаксису. URL : http://www.rusnauka.com/34_WP_2015/Philologia/4_200244.doc.htm (дата звернення: 10.11.2018).

ДЖЕРЕЛА

Стус Василь. Твори. URL : <http://1576.ua/books/2990> (дата звернення: 12.03.2018, 11.11.2018).

REFERENCES

1. Abramovych S.D., Chikar'kova M.Yu. Rytoryka: navchal'nyy posibnyk. L'viv: Svit, 2001. 240 s.
2. Arnold I.V. Stilistika sovremennogo angliyskogo yazyika: (Stilistika dekodirovaniya). Moskva: Prosvetshenie, 1990. 300 s.
3. Bezuhla L.R. Rytorychni zapytannya yak implitsytni movlennyevi akty. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu im. V.N. Karazina*, 2009. № 866. S. 77–843.
4. Brayilko Yu. Semantyko-stylistychni interpretatsiyi khrystyans'kykh teonimiv u poeziyi Vasylya Stusa. *Dyvoslovo*, 2004. №10. S. 44–48.
5. Zahnitko A.P. Teoretychna hramatyka ukraiyins'koyi movy: Syntaksys: monohrafiya. Donetsk: DonNU, 2001. 662 s.
6. Mats'ko L.I., Mats'ko O.M. Rytoryka: navchal'nyy posibnyk. Kyiv: Vyscha shkola, 2006. 311 s.
7. Osypova N.P., Klimova H.P. ta in. Orators'ke mystetstvo. Kharkiv: Odissey, 2006. 144 s.
8. Tomusyak A.O. Rytorychne pytannya yak zasib ekspresyvnoho syntaksysu. URL : http://www.rusnauka.com/34_WP_2015/Philologia/4_200244.doc.htm (data zvernennya: 10.03.2018).

DZHERELA

Stus Vasyl'. Tvory. URL : <http://1576.ua/books/2990> (data zvernennya: 12.03.2018, 11.11.2018).

Домрачева Ирина Романівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Донецького національного університету імені Василя Стуса (Україна).

Домрачева Ирина Романовна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри українського язика Донецького національного університету імені Василя Стуса (Україна).

Domracheva Iryna, Candidate of Philology, Associate Professor at the Department of Ukrainian Language, Vasyl' Stus Donetsk National University (Ukraine).

Стаття надійшла: 12.11.2018

Статтю прийнято до друку: 19.11.2018

УДК 811. 161. 2'367.332

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИПРИКМЕТНИКОВИХ ПОШИРЮВАЧІВ У ФОРМАЛЬНО-ГРАМАТИЧНІЙ СТРУКТУРІ РЕЧЕННЯ

Н. Кухар

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Україна, м. Вінниця, 21001, вул. Острозького, 32

e-mail: yasa.smile1513@gmail.com

Статтю присвячено дослідженню механізмів утворення і специфіки функціонування приприкметникових факультативних поширювачів у формально-граматичній структурі речення. Визначено засоби вираження та семантичні особливості залежних компонентів прикметникових словосполучень. Зазначено, що функцію приприкметникових поширювачів реалізують іменники, прийменниково-іменникові конструкції, прислівники.

Ключові слова: факультативний компонент, прислівна залежність, прикметникове словосполучення, синтаксична деривація, формально-граматична структура речення.